Bragt i Politiken d. 14. september 2004

Fremadrettet politik for Europa

Af Steen Gade
Formand, Nyt Europa

Vi skal til det igen. En ny traktat, nye forhandlinger mellem Folketingets partier om den såkaldte tiltrædelseslov, og sidst i forløbet endnu en folkeafstemning. Denne gang side om side med folkeafstemninger i en række andre lande. Midt i hele fornemmelsen af, at "det her har vi prøvet før" er der al mulig grund til at stoppe op og fokusere på alvoren i det forløb vi har foran os. Det nationale Kompromis fra 1992 var i 10 år - på trods af mange diskussioner i årenes løb - et samlet grundlag for dansk EU-politik. Og ikke kun på grund af forbeholdene, men også fordi der derudover blev lagt en offensiv linie for at forbedre EU-samarbejdet, når det gælder udvidelsen, miljøpolitikken, beskæftigelsen samt åbenhed og nærhed. Områder der blev overskrifter for 10 års dansk EU-indsats.

Om det kan lykkes i dag for de næste år ved jeg ikke, men der er et åbenlyst behov for en langsigtet dansk EU-politik, der fokuserer på at udvikle EU til et effektivt politisk redskab, som kan sikre sammenhold i det udvidede EU og en globalisering med et menneskeligt ansigt. Det er i det perspektiv man bør se forhandlingerne om tiltrædelsesloven. Det er faktisk den eneste chance vi får for at lave enighed om en ramme for den danske indsats for at forbedre EU-samarbejdet i de kommende år. Dette har imidlertid ikke forhindret, at debatten om EU-loven er kommet skidt fra start. De seneste dages debat om indholdet i en fælles aftale har fokuseret på stopklodser frem for muligheder. Der har i medierne ikke været talt om at udnytte de mange muligheder, som den nye forfatning rummer.

Fokus har været på den nye mulighed, som forfatningen giver for via et EU-topmøde at ændre en given beslutningsprocedure i EU fra enstemmighed til flertalsafgørelser. Tidligere skulle der en egentlig regeringskonference til for at foretage sådanne traktatændringer. På det punkt bør det afgørende være, at også fremtidige ændringer fra enstemmighed til flertalsafgørelser skal igennem Folketinget på præcis samme måde, som hvis der var tale om en regeringskonference. Altså at sikre, at den danske statsminister ikke bare siger ja uden et klart mandat og aftalte procedurer. Det vil sige, at befolkningen skal have sikkerhed for en åben debat i Folketinget inden beslutningen tages. At der skal gives mandat til statsministeren forud for det givne EU-topmøde, og efter topmødebeslutningen skal det endeligt godkendes i hvert enkelt land. Det sidste er tidligere sket vedtagelser i Folketinget og nogle gange også ved folkeafstemninger. Så det skulle ikke være så svært.

I den forbindelse skal det huskes, at det at gå fra enstemmighed til flertalsafgørelse ikke er suverænitetsafgivelse i juridisk forstand. Og at der har stået et stort flertal bag at kæmpe for flere flertalsafgørelser. I Det nationale Kompromis hedder det f.eks.:

”Danmark vil arbejde for at flest mulige afgørelser vedrørende minimumsbestemmelser i miljøpolitikken tages ved kvalificeret flertal". Den grundlæggende tankegang som citatet illustrerer, bør ikke gå i glemmebogen. Vi skulle jo nødigt placere os selv og resten af Europa i en situation, hvor en stopklods i form af besværlig teknik umuliggør hensigtsmæssig politik. Vi bør vel heller ikke glemme, at mange af de partier som deltager i forhandlingerne netop ønsker at justere dele af EU-samarbejdet fra enstemmighed til flertalsafgørelser. F.eks. har SF klare ønsker om flere flertalsafgørelser. Når det gælder miljøafgifter og erhvervsbeskatning. Ja, faktisk er det vel sådan, at alle de partier der forhandler er enige om, at enstemmighedsreglen om miljøskatter bør fjernes.

Derfor foreslår Nyt Europa partierne, at de udarbejder en aftale som også kommer til at indeholde fælles hensigtserklæringer om i fremtiden at arbejde for at overgå til flertalsafgørelser på dette område samt gerne andre områder, hvor der er enighed. Akkurat på samme måde som det skete i 1992. Desuden burde partierne aftale at satse ekstraordinært på at udvikle de nye muligheder for det europæiske demokrati og opbygning af mere europæisk offentlighed, som ligger i forfatningens helt nye paragraf om deltagerdemokrati. Partierne bør i det hele taget forpligte sig på en langsigtet aftale rettet mod dagens globale virkelighed og for at sikre sammenholdet i det stærkt udvidede EU. Det kunne passende ske under følgende overskrifter:

- En markant indsats for en løbende styrkelse af EU’s udenrigspolitiske samarbejde
- En særlig indsats for at udvikle EU’s beskæftigelsespolitik med henblik på et kraftigt indhug i den kæmpestore europæiske arbejdsløshed
- En særlig indsats for at skabe sammenhæng mellem det stærkere forskningssamarbejde og løsningen af de store globale miljøproblemer, især med fokus på drivhuseffekten
- En målrettet indsats for at udnytte alle muligheder for en hurtig afvikling af landbrugsstøtten og flytte ressourcerne over til fremme af beskæftigelsen og miljøet.
- En markant politisk markering af viljen til hurtigt at gøre det muligt for de fattige nye medlemmer at forbedre deres levevilkår
- En klar markering af viljen til at stå sammen om opretholdelse af velfærdssamfundet i de næste års globale omskiftelser
- En særlig indsats for at inddrage Balkan-landene i den europæiske familie og fredeliggøre området.

Andre emner kunne være relevante, og alt sammen indrammet af en omfattende indsats for at styrke den demokratiske infrastruktur på EU-nivau. Hvis det forsøg bliver gjort, i stedet for blot at fokusere på stopklodser, vil en tiltrædelseslov kunne blive et løft til hele debatten om forfatningstraktaten.